

VAN DE REDACTIE

'Hoe de oorlog het hele verdere leven beïnvloedt' zijn de laatste woorden van de bespreking door *Hanneke Bot* van het door Paul Hellmann geschreven boek 'Mijn grote verwachtingen, herinneringen'. Het boek verhaalt de herinneringen van Hellmann aan zijn jeugd als onderduikkind, zijn relatie met zijn moeder die de oorlog overleefde maar hem daarna niet kwam ophalen, zijn vaak ingewikkelde relatie met zijn onderduikfamilie Kröller-Müller en het gezin Toonder waar hij na de oorlog verbleef en de zoektocht naar zijn in Sobibor vermoordde vader.

De wijze waarop dit alles hem gevormd heeft wordt ook duidelijk in het interview dat *Lies Schneiders* met hem had: hij voelde zich een 'buitenstaander' in bovengenoemde families. Van het buitenstaander zijn maakte hij later zijn beroep. Een journalist immers komt langs en stelt vragen en hoeft over zichzelf niets te vertellen. Zijn gevoel dingen te willen vastleggen, in eerste instantie in dagboeken, bood hem houvast en gaf hem een gevoel van continuïteit.

De invloed van extreem geweld op het dagelijks leven van slachtoffers, overlevenden en nabestaanden wordt beschreven in het artikel van *Anthonie Holslag*. Zijn artikel belicht de Armeense genocide van 1915, ook wel de 'vergeten genocide' genoemd. Holslag betoogt dat genocide niet alleen een fysieke maar ook een symbolische oorlogsvoering is die uiteindelijk een groot en langdurig effect heeft op de identiteit en de culturele beleving van een volk.

Hoe een wereldbeeld het bestaan kan reduceren tot een onophoudelijke strijd tussen goed en fout lezen we in de bijdrage van *Chris van der Heijden*, auteur van onder andere 'Grijs verleden'. Als uitgangspunt voor zijn betoog neemt hij een 'vrolijke foto' uit het album van Karl Höcker, adjudant van de laatste commandant van Auschwitz en een foto van een 'gewoon' meisje, Lynndie England. Het sterft tot nadenken. Kunnen we wel spreken van helden of schurken, van goed of fout? Is de juiste vraag wel: 'hoe kunnen we voorkomen dat onze kinderen weer slachtoffer worden?' Of moet de vraag luiden: 'hoe kunnen we voorkomen dat onze kinderen beulen worden?'

Guido Abuys, archivaris van Herinneringscentrum Kamp Westerbork, doet verslag van een vrijwel onbeschreven bladzijde uit onze eigen geschiedenis

namelijk die van de joodse werkkampen in Oost-Nederland. In het begin van de Tweede Wereldoorlog werden zo'n vijf- tot zesduizend joodse dwangarbeiders, zogenaamd in het kader van werkverruiming, daar tewerkgesteld. De ware bedoeling van de bezetter bleek toen begin oktober 1942 al deze mannen naar Westerbork werden getransporteerd, waar ook overgebleven gezinsleden terecht kwamen. Vervolgens gingen zij bijna allemaal, zo'n 12.000 mensen in totaal, naar de vernietigingskampen in Oost-Europa, waar de meesten van hen binnen veertien dagen werden vermoord. Guido Abuys gaat in op de vraag hoe deze perfide operatie zich vrijwel geruisloos en onder de ogen van de omstanders kon voltrekken.

In de spreekkamer interviewt *Eli ten Lohuis* Carlijn de Roos en Renée Beer, beiden klinisch en kinder- en jeugdpsycholoog over EMDR bij kinderen en jeugdigen.

Tot slot geeft *Trudy Mooren* in Berichten uit het veld, een overzicht van toegepast wetenschappelijk onderzoek naar traumagerelateerde klachten binnen Stichting Centrum '45.

Cogiscope is een kwartaaluitgave van Cogis, Kennisinstituut Sociale en Psychische Gevolgen van Oorlog, Vervolging en Geweld. (www.cogis.nl)

Cogiscope biedt professionals en belangstellenden een platform voor informatie-uitwisseling.

Cogiscope brengt nieuws over ontwikkelingen op het gebied van preventie, hulpverlening en onderzoek alsmede opiniëring en serviceverlening. Tevens belicht Cogiscope de huidige en sociaal-historische context waarbinnen geweld plaatsvindt en -vond.

Het blad publiceert onder andere achtergrondartikelen over psychotrauma, verhalen uit de praktijk, interviews, verslagen van congressen, recensies en actuele informatie uit het veld.